

S

Mai més!

Butlletí d'informació i comunicació de l'**Amical de Mauthausen**
i altres camps i de totes les víctimes del nazisme d'Espanya

Sumari

- 1 · 1939-2009
- 2 · La traició a la Llei de la Memòria Històrica
- 3 · Fosses, Franquisme i Cultura
 - Delegació a Andalusia
 - Pàgina Web
- 4 · Buchenwald dins el programa Joves i Cooperació de Santa Coloma de Gramenet
 - Actes de L'Holocaust a Barcelona
 - Recerques
- 5 · IV Jornades sobre la Deportació dels Republicans als Camps Nazis. Ejulve, Agost 2008.
 - Querella contra SS de Mauthausen
- 6 · Aquest any, sí
 - Comitè Internacional de Mauthausen
- 7 · Activitats
 - Exposicions i conferències
- 8 · Recordem a...
 - Lectures recomenades

©Amical de Mauthausen i altres camps de concentració nazis

Sils, 1 baixos - 08002 Barcelona
Tel.93 302 75 94 - Fax 93 302 75 83
e-mail: A_MAUTHAUSEN@terra.es

REDACCIÓ: Rosa Toran

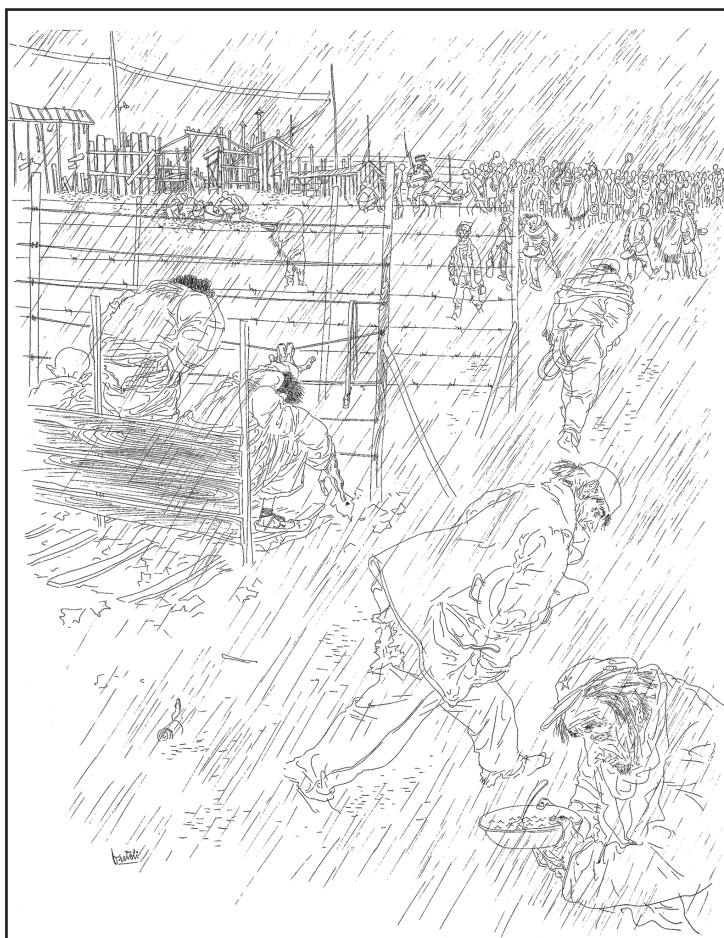
MAQUETACIÓ: Diana Marzal

IMPRESSIÓ: Gramagraf, s.c.c.p.

Dipòsit legal: B-14.608-2001

S'autoritza la reproducció de fragments citant la procedència

1939-2009. Enguany es compleixen 70 anys de l'exili forçat de gairebé mig milió de persones, obligades a abandonar la seva terra i els seus afectes a causa de la derrota militar a mans de les forces feixistes, que atemptaren, amb les armes, contra la legalitat republicana. Malauradament, nous exilis, determinats per la fam o les persecucions, colpeixen les nostres consciències, dia a dia, i són exponents de les injustícies mundials, davant les quals no podem restar indiferents. Un cop més, voldríem, en aquest 2009, que els sentiments de compassió i les accions solidàries de tots nosaltres aportessin un gra de sorra per tal de fer possible al conjunt de la humanitat una vida digna, en pau i en llibertat.

Dibuix de Josep Bartolí propietat de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Agraïm a la Sra. Bernice Bromberg (Nova York), vídua de Josep Bartolí, al Sr. José Ramírez, d'ACVF Editorial, i al Sr. Jaume Canyameres, de Terrassa, que gestiona l'arxiu de l'autor, la seva col·laboració per a la reproducció del dibuix de la pàg. 24 del llibre *Campos de Concentración* de Narcís Molins Fàbrega i Josep Bartolí, ACVF Editorial, Madrid 2007.

Us oferim un fragment de les memòries inèdites d'**Eliseu Villalba Nebot**, un dels impulsors de l'Amical, en aquell ja llunyà 1962, com a mostra de les vicissituds que patiren els republicans que emprengueren el camí de l'exili, en el mes de febrer de 1939, molts dels quals acabaren deportats als camps nazis:

“Una riuada d’homes en camió, en carro i la major part a peu s’adrecen a França, en plena desfeta militar; per a ells la guerra és acabada, per a molts és el caminar inconscient envers la tomba, per a molts altres, sense saber-ho, van directament al sacrifici, passant per tots els horrors dels camps d’eliminació alemanys. En canvi, els que resten trobaran una vida millor, que mai a la seva pàtria haurien aconseguit.

Era el 9 de febrer de 1939 quan l’Enric trepitjava la ratlla fronterera amb França; darrere seu restaven els horrors d’una guerra civil irracional i despietada, però adreçant la seva mirada envers aquell país desconegut i prometedor, a més de la calma, renaixia en ell l’esperança de retrobar la pau i la felicitat... Amb aquests pensaments se sentia eufòric i sentia la necessitat de comunicar-ho als seus companys...”

COL-LABORACIONS

La traició a la Llei de la Memòria Històrica

La Ley 52/2007, pese a las voces críticas que ha suscitado, representa un avance histórico en el afrontamiento de la dictadura franquista. La condena sin paliativos de la misma y la rotunda descalificación de su aparato represor son una expresión de ello. Por esa posición reconoce que aún quedan “heridas todavía abiertas entre los españoles”, porque, como se desprende de todo el texto de la Ley, hay muchas, muchísimas “víctimas” de la represión que continúan esperando una reparación. Pero la Ley, como todas las leyes, necesita un desarrollo y una aplicación para hacer efectivos los derechos que en ella se reconocen. En esta Ley, este desarrollo es más urgente por razones históricas y de coherencia democrática.

Después de diez meses de vigencia, la actitud del Gobierno, no sólo pasiva sino de abierto incumplimiento de los mandatos que contiene, justifica hablar de traición, en cuanto está desoyendo la voluntad popular contenida en la Ley y quebrantando la fidelidad que debe a las víctimas. Basta una muestra para fundamentar lo que afirmamos.

Están pendientes, entre otras muchas obligaciones gubernamentales, las indemnizaciones a quienes sufrieron privación de libertad en Establecimientos Penitenciarios o Batallones Disciplinarios durante

tres o más años, a los cónyuges de los condenados a pena de muerte efectivamente ejecutada, o las debidas a favor de personas y familiares que sufrieron graves lesiones o fallecieron en defensa de la democracia durante el periodo comprendido entre 1 de enero de 1968 y 6 de octubre de 1977. En otro orden de cosas, actualizada por las decisiones del Juez Garzón sobre los desaparecidos, el Gobierno no ha elaborado un Protocolo de actuación científica y multidisciplinar sobre la localización e identificación de restos humanos víctimas de entierros clandestinos. Asimismo, no ha procedido a la confección de un censo de las obras realizadas por los presos políticos como consecuencia de los trabajos forzados a que fueron sometidos. En fin, el Gobierno debe cumplir sin mas demora lo establecido en la Exposición de Motivos de la Ley: “ reparar a las víctimas, consagrar y proteger, con el máximo vigor normativo, el derecho a la memoria personal y familiar como expresión de plena ciudadanía democrática y fomentar los valores constitucionales...”. Mientras no lo haga, estará traicionando la Ley.

Carlos Jiménez Villarejo

Després de la confecció d’aquest article s’han produït diverses novetats: l’inici i la finalització de l’auto judicial del jutge de l’Audiència Nacional, Baltasar Garzón, contra els crims del dictador Francisco Franco i els seus secuàços i la seva ordre d’exhumar les fosses comunes; la publicació de quatre decrets governamentals, entre els quals destaca la indemnització als qui patiren penes, a partir de l’any 1968; i la discussió de la proposició de llei modificant la Llei de Memòria Històrica, presentada al Congrés dels Diputats per ERC, IU i ICV, el 25-XI-2008.

COL-LABORACIONS

FOSES, FRANQUISME I CULTURA

W. G. Sebald, novel·lista alemany desaparegut tràgicament en accident d'automòbil el 2001, pensava que el nostre temps pertany encara a l'època terrible dels anys 1940-1945. És una afirmació arriscada i potser per això atractiva. Com a hipòtesi ens duria a acceptar que alguns plantejaments ideològics i culturals de l'etapa del nazisme que esdevingueren pràctiques econòmiques, legislatives i polítiques encara perviuen. Certament no hi ha manera de tancar definitivament qualsevol etapa de la història i començar-ne una altra sense que cert moviment de fons, en el substrat de les nostres societats i de les nostres consciències, segueixi viu. No estem estalvis del perill dels totalitarismes, ni del feixisme i les seves conseqüències.

El sentiment d'humanitat compartida que hauria d'orientar-nos es materialitza a través de la nostra capacitat de transformar en paraules el que som, el que fórem. És un procés d'assimilació emocional i d'enjudiciament crític de l'experiència i de la comprensió del món que ens envolta i que ens permet la construcció d'una realitat simbòlica que acaba configurant-se com l'univers de la nostra existència personal i col·lectiva. Tota cultura és la conseqüència d'aquest procés.

Des d'aquesta perspectiva, el franquisme en el nostre país no està tancat. Mentre alguns ciutadans necessitin mobilitzar l'atenció pública i les estructures del nostre

sistema judicial perquè, passats 70 anys, puguin obrir-se les fosses on es troben els seus familiars i així poder realitzar el seu reconeixement i el dret a un enterrament digne; mentre el parlament espanyol unànimement no pugui, sense pal·liatius ni dubtes, condemnar aquest període de la nostra història, reconèixer els horrors comesos i la repressió sistemàtica exercida amb l'objectiu d'eliminar una part de la població considerada enemiga de l'estat, no haurem superat la tan esmentada ferida que precisament segueix oberta, perquè aquest procés no s'ha culminat, perquè no han estat pronunciades totes les paraules necessàries, perquè no hem assolit la suficient maduresa imprescindible per al enjudiciament crític i molt menys per a la seva assimilació emocional.

Tan sols des del consens produït per una cultura política que assumeix com a un dels seus deures essencials la creació d'un àmbit de convivència, en el qual el reconeixement del dret de tots -absolutament tots- a la dignitat i al desenvolupament de les seves capacitats i singularitats, és possible la superació definitiva dels errors del passat. La transició espanyola fou un procés positiu, però com tota activitat humana que pretengui assentar la nostra convivència col·lectiva pot i ha de ser perfeccionat i culminat des d'una perspectiva cultural distinta. No ens mereixem, 30 anys després, que hi hagi opcions polítiques

d'important representativitat que no acceptin plenament els fonaments d'una política liberal, de justícia i de ple desenvolupament dels drets més elementals per a tots. Sols així la cultura basada en la negació de la diferència i de l'altre que va significar a Europa el feixisme serà modificada. Espanya ha d'assumir amb totes les seves conseqüències i en tots els àmbits que el franquisme fou l'expressió d'aquest feixisme europeu en el seu territori, encara que sabés, a mesura que avançava el segle, adaptar-se i aparentment suavitzar el seu discurs respecte dels seus propis orígens.

Probablement ens manqui perspectiva històrica per entendre la magnitud del canvi que representa l'aplicació del concepte de crims contra la humanitat. Si aquest canvi, no tan sols judicial o legislatiu, sinó sobretot cultural i polític, acaba consolidant-se, permetrà que també el substrat de la història del segle XX es transformi en profunditat, i d'aquesta manera, el diagnòstic de l'escriptor alemany no tindrà raó de ser ni sobre el nostre temps present ni sobre èpoques futures, ni tan sols com a hipòtesi, perquè haurem estat capaços d'establir una realitat cultural i simbòlica on els fonaments del totalitarisme i dels feixismes puguin ser exclosos definitivament o almenys haurem après a aplicar els seus antidòts.

Joan Asturgó

Delegació a Andalusia

Per tal de donar compliment a un dels anuncis que vàrem realitzar a la darrera assemblea, hem reorganitzat la delegació a Andalusia, que estarà a càrrec d'Àngel del Río, estret col·laborador de l'Amical en els darrers temps, i que treballarà junt a Anita Muñoz, filla del que va ser l'anterior delegat, Antonio Muñoz Zamora.

Pàgina Web

A causa de diversos problemes detectats a l'actual pàgina web, hem decidit substituir-la per una altra, de la qual sereu informats quan entri en funcionament.

COL-LABORACIONS

BUCHENWALD DINS EL PROGRAMA JOVES I COOPERACIÓ DE SANTA COLOMA DE GRAMENET

Vull dedicar aquest article a la memòria del Sr. José Mª Villegas, director d'orquestra del viatge a Buchenwald-Dora de l'IES Numància de Santa Coloma de Gramenet.

El passat mes d'octubre, la ciutat de Santa Coloma de Gramenet va celebrar les jornades de Pau i Cooperació, moment en el qual les diferents entitats de la ciutat i l'Ajuntament donen a conèixer les seves línies bàsiques d'actuació, així com els principals projectes que s'estan desenvolupant des de la ciutat, per promoure la construcció de la pau mundial, el respecte als Drets Humans i les accions de cooperació al desenvolupament. Entre aquests projectes vull destacar especialment la presentació del documental sobre el viatge a Buchenwald i Dora, protagonitzat per alumnes de l'IES

Numància en el marc del programa "joves i cooperació" que s'impulsa des de la regidoria de Cooperació i Solidaritat de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet. Considero que aquesta experiència és un exemple paradigmàtic del que avui anomenem una bona pràctica en l'àmbit dels projectes de sensibilització en la temàtica de Drets Humans. Aquests serien els arguments que justificarien la meua valoració positiva: neix arran del treball conjunt i concertat entre tres actors: l'Ajuntament, com a administració pública promotora, l'associació Amical de Mauthausen i altres camps, que garanteix la viabilitat i qualitat en les diferents etapes del projecte, i l'IES Numància, alumnes, equip directiu i professorat, que n'esdevenen l'ànima. D'acord amb aquest escenari de pertinença es promou una formació bàsica per a l'alumnat participant, la qual esdevé cabdal per a la bona consecució del projecte i, finalment però també cabdal, existeix un retorn a la ciutat

de l'experiència, a través d'un material audiovisual, d'una qualitat excel·lent. Tres serien, doncs, els arguments clau per definir la bonança del projecte: col·laboració entre els agents socials implicats (fer equip), formació de qualitat per als i les participants i visibilització social de l'experiència (retorn a la ciutat). El passat dijous 23 d'octubre, a l'Auditori de la ciutat de Santa Coloma de Gramenet, crec que les i els qui hem participat en aquest projecte vam sentir-nos satisfets d'haver estat capaços de sonar com una gran orquestra, aprofitant, amb respecte, el bo i millor de cadascú, en benefici de la nostra ciutat i fent alhora un exercici de justícia amb la història. Us puc assegurar que mai no oblidaré el fet d'haver estat partícip d'aquesta colpidora experiència.

Núria Parlon Gil.
Tinent d'Alcalde Ponent de Ciutadania. Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet

Actes de l'Holocaust

Us presentem els actes del Dia de l'Holocaust, organitzats pel Memorial Democràtic i l'Amical, pel Parlament de Catalunya i pel Congrés dels Diputats a Madrid.

17 gener, 16 h: acte d'homenatge als deportats de Sallent (cementiri). Inauguració de l'exposició *Resistents i Deportades*.

26 gener, 19 h: acte al Parlament de Catalunya.

27 gener, 18.30 h: acte institucional al Palau de la Generalitat (c/ del Bisbe), amb conferència de Rosa Toran. **19.30:** encesa d'espelmes a la Plaça del Rei. **27 gener, 19 h:** acte al Congrés dels Diputats a Madrid.

28 gener a 10 de febrer: exposició *Mauthausen, l'univers de l'horror*. Biblioteca de Sant Adrià de Besòs (c/ Ricart 2-4).

29 gener, 19.30 h: presentació del vídeo realitzat en el viatge a Mauthausen pels alumnes de l'IES MVM. Biblioteca de Sant Adrià de Besòs.

4 febrer, 18 h: presentació del viatge amb estudiants, Mauthausen 2009. Auditori de Joventut (Calàbria 147).

26 de febrer, 18.30 h: presentació de les memòries de Marcel·lí Garriga. MHC (Pl. Pau Vila 3. Palau de Mar).

Recerques

Juana Maria Mora López, des de Veneçuela, demana ajut per trobar informació del seu oncle Gabriel Mora Mas, de Mallorca, supervivent de Mauthausen, i per localitzar els seus familiars.

Mª Mercedes Riera Ruiz cerca informació sobre el seu avi matern José Ruiz Gómez, deportat a Mauthausen i mort a Gusen, el 11-11-1941. Va néixer a Múrcia, però es traslladà de ben jove a Sant Boi del Llobregat.

Si teniu informació sobre ells, contacteu amb l'Amical.

COL-LABORACIONS

IV JORNADES SOBRE LA DEPORTACIÓ DELS REPUBLICANS ARAGONESOS ALS CAMPS NAZIS. EJULVE, AGOST 2008

Els germans Rifaterra donant el seu testimoni.

Com en anys precedents, durant el mes d'agost, es van celebrar aquestes Jornades organitzades per l'Amical i l'Ajuntament d'aquesta localitat de Terol en col·laboració amb el "Programa Amarga Memoria" del Govern d'Aragó. En aquesta edició es recolliren testimonis de familiars de diversos aragonesos que foren deportats a Mauthausen.

L'alcalde d'Ejulve, José Manuel Salvador, fou l'encarregat d'obrir les Jornades, el dimarts dia 12, la sessió del qual estigué dedicada a difondre la història de la nostra associació. Juan M. Calvo va impartir una conferència titulada "Amical de Mauthausen: 45 años de presencia en Aragón", que serví per donar a conèixer l'Amical, tot recordant diversos deportats aragonesos -especialment Feliciano Gracia i Julio Casabona- que ajudaren a contactar amb familiars de víctimes i promogueren activitats de difusió a l'Aragó. El primer record fou per a l'alcorisà Manuel Rifaterra Aguilar, del qual donaren un entranyable i emotiu testimoni dos dels seus fills, Urbano i Manuel.

Dos professors de l'Institut Medina Albaida de Saragossa presentaren, el dimecres 13, les metodologies emprades a les aules per a treballar, de

forma coordinada, el tema de l'Holocaust i la deportació, tot valorant molt positivament la seva participació en el viatge a Mauthausen, organitzat per l'Amical el mes de maig. El net de José Puy Lisa, deportat supervivent nascut a Estadilla (Osca), va explicar la recerca que ha realitzat sobre la figura del seu avi, que va veure truncada la seva trajectòria professional i familiar com a conseqüència de la Guerra Civil, l'exili i la deportació.

La sessió del dia 18 volgué ser un reconeixement a aquesta nova generació de joves que, preocupats per les circumstàncies de la mort dels seus avis, redescobreixen la seva pròpia identitat personal i també col·lectiva. Aquest dia vàrem comptar amb el testimoni de néts, nétes o familiars de diversos deportats de Terol: Agustín Barceló Escartín, d'Albalate del Arzobispo; de Ramón Navarro Soler, de Calanda; dels germans Antonio i Serafín Hernández García, de Torremocha; de Guzmán Bel Ortiz, de Santa Eulalia del Campo; i de Juan Pascual Pascual, d'Ejulve.

Mirella Ruiz, el dia 20, ens va presentar imatges del premuntatge i dels protagonistes del seu documental dedicat als aragonesos deportats, projecte realitzat en col·laboració permanent de l'Amical des del mateix inici. Mariano Cebrián es va desplaçar fins a Ejulve per donar testimoni del seu oncle, Antonio Cebrián Campos, de Caspe, assassinat al castell de Hartheim. Ana Oliva, coordinadora del "Programa Amarga Memoria", que està resultant una eina imprescindible per a la materialització de projectes de diferent índole, presentà el llibre *Triángulo Azul* -reeditat per l'Amical i el Govern d'Aragó- una de les primeres obres que donà a conèixer la trajectòria dels espanyols a Mauthausen. El tancament d'aquestes Jornades va córrer a càrrec de Juan José Generelo, Cap del Servei d'Investigació i Difusió del Patrimoni Cultural, del Departament d'Educació, Cultura i Esport, en representació del Govern d'Aragó.

Juan M. Calvo Gascón

QUERELLA CONTRA SS DE MAUTHAUSEN

En el Jutjat Central d'Instrucció núm. 2 de la Audiència Nacional s'està procedint a la tramitació de diligències prèvies obertes (núm. 211/08), per les quals la Fiscalia de l'Audiència Nacional ha estat declarada competent per dur a terme la querella contra Johann Leprich, Antón Tittjung, Josias Kumpf i Iwan (John) Demjanjuk, quatre membres de les SS Totenkopf, per delictes contra la humanitat en els camps de concentració nazis de Mauthausen, Sachsenhausen i Flossenbürg.

Aquesta querella fou presentada, amb el suport de l'associació Nizkor, el passat 19 de juny, per diversos supervivents i familiars de víctimes espanyoles del règim nacionalsocialista, alguns dels quals pertanyents a la nostra associació. A més d'adherir-nos completament a aquesta iniciativa, us fem saber que podem presentar-nos com a part activa contra aquests quatre membres de les SS, sempre i que aportem testimonis sobre la seva actuació. Podeu fer-nos arribar qualsevol iniciativa en aquest sentit.

COL-LABORACIONS

AQUEST ANY, SÍ

Sí, senyores i senyors, aquest any sí, toca estrènyer-se el cinturó, la conjuntura no és favorable, els tipus d'interès estan pels núvols, de desacceleració hem passat a crisi i a possible recessió, el país sencer tremola. Per a una associació com la nostra, això pot ser un cop al nostre funcionament. Tant les persones que hi treballen per tirar endavant la innumerable feina que hem de fer, així com els voluntaris que hi participem, fem molts esforços per optimitzar costos i destinar les subvencions, quotes i donacions a aquells projectes que considerem imprescindibles per a la difusió dels valors democràtics i la recuperació de la memòria històrica de les víctimes del nazisme i del franquisme, capítol obert o mal tancat de la nostra Història.

No hem d'oblidar que el 70% del nostre funcionament i dels projectes que duem a terme i que susciten un gran interès entre la comunitat educativa i civil, es cobreix gràcies a les subvencions de diferents institucions municipals, comarcals, autonòmiques i estatals, que consideren que l'Amical de Mauthausen du a terme una tasca social necessària.

I aquí és on arriben les contradiccions. Aquestes mateixes institucions que a fi de bé ens ofereixen les úniques oportunitats de tirar endavant, són les que després ens diuen que hem d'estrènyer-nos el cinturó, que la "cosa" va malament i que hi haurà retallades en els tan esperats ajuts, sense els quals no podem seguir treballant. Arribat aquest punt, entrem en la gran contradicció. Com a associació de coneguda i llarga trajectòria històrica de més de 40 anys, som considerats i convidats en les diferents activitats oficials que els propis òrgans de govern inclouen en la seva agenda, i a les quals responem com a reconeixement i signe d'implicació en els afers

públics. Però en aquests actes és quan et quedes realment sorprès: els mateixos que diuen que la cosa no va bé i que hauran de mirar de retallar substancialment els ajuts o que ni tan sols te'ls donen, són els mateixos que destinen quantitats desorbitades a activitats podríem dir-ne "lúdico-festives" que per a nosaltres no són rellevants en la societat. Si aquests pressupostos es destinessin a associacions com la nostra potser viuríem sense l'ai al cor, dia rere dia. No es tracta d'obrir un debat sobre accessoris de cotxe oficial, sí, o accessoris de cotxe oficial, no, sinó més aviat de ser coherents amb les recomanacions; nosaltres procurem anar a la baixa a causa que entenem la situació, només demanem que aquesta prudència es traslladi a tots els àmbits socials, sobretot a aquells que administren els diners de la població, en definitiva, la nostra.

Marta Sells

A banda d'aquesta reflexió, no voldríem que els socis entenguessin que la situació econòmica de l'Amical és preocupant. Tan sols incidim en la qüestió que els nostres grans projectes, com ara el de recerca, publicacions i viatges amb

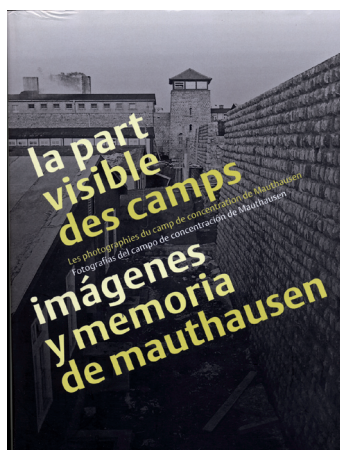
estudiants, són possibles, en bona part, gràcies a subvencions i al treball voluntari de tots nosaltres. Aquest darrer, ben segur que no mancarà, tot i això i les noves vies que hem obert per aconseguir finançament, si la retallada en les subvencions és important, tal com preveiem, haurem de replantejar-nos algunes de les activitats, especialment els viatges amb estudiants.

Dibuix: Marta Cardona

Aconseguir l'autofinançament per a poder cobrir les despeses de funcionament, a partir de les quotes dels socis i algunes donacions d'aquests, seria òptim, ja que ens permetria adaptar els projectes a les subvencions que rebéssim. En definitiva, entre tots hauríem d'esmerçar esforços en aconseguir nous associats. Tal com ha vingut succeint fins ara, fer créixer l'associació ens dóna vida i ens garanteix el futur.

COMITÈ INTERNACIONAL DE MAUTHAUSEN

Els propers 9, 10 i 11 d'octubre es reunirà a Barcelona aquest organisme, que aplega a representants de 22 països; d'aquesta forma rememorarem el 30 aniversari de la seva trobada a la ciutat, el 1979, tot just estrenada la democràcia. En el proper butlletí us informarem del programa detallat d'actes, entre els quals destacarà la inauguració de l'exposició *Imágenes y memoria de Mauthausen* a la Reial Capella de Santa Àgata.

ACTIVITATS

MOSTRA D'ASSOCIACIONS. FESTES DE LA MERCÈ DE BARCELONA

A més de ser presents a la mostra amb un estand a la Plaça Catalunya, els dies 20 i 21 de setembre, estudiants i professors dels IES "Vilassar de Mar", "El Foix" de Santa Margarida i els Monjos, "Manuel Vázquez Montalbán" de Sant Adrià de Besòs i "Numància" de Santa Coloma de Gramenet, varen presentar els treballs duts a terme en els viatges a Mauthausen i a Buchenwald.

BRIGADISTES INTERNACIONALS

Amb motiu dels 70 anys del seu acomiadament, el dia 25 d'octubre, una delegació de l'Amical va ser present als diversos actes

d'homenatge, com a mostra del nostre reconeixement per la seva implicació i compromís en la lluita contra el feixisme.

DIA DE L'ARMISTICI

Tal com és habitual, hem assistit als actes organitzats pel Consolat de França, al Liceu Francès i al mausoleu de la 1ª Guerra Mundial al cementiri de Montjuïc.

ABRERA

El 15 de novembre hem participat a un seguit d'activitats realitzades en aquesta població, en el marc de la lluita contra de la violència de gènere. La inauguració de l'exposició *Resistentes y Deportadas* a la Sala Polivalent ha estat precedida per un parlament de l'alcaldesa, emfasitzant la violència inherent al feixisme, i per una conferència de Rosa Toran. L'acte, en el qual tingué un paper destacat la Sra. Dolores Roda, vídua de l'antic president Joan Mestres, va culminar amb una ofrena floral a la tomba del cementiri on hi ha les restes de 12

afussellats, veïns d'Olesa, al mur del cementiri d'Abrera, uns dies després de la presa de la zona per les tropes franquistes.

PROJECTE HIBAKUSHA: EL VAIXELL DE LA PAU

El dia 11 de novembre assistirem a la recepció que es va fer al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona als supervivents d'Hiroshima i Nagasaki, arribats a la ciutat en el vaixell Mona Lisa, i que recorren 22 ciutats d'arreu del món, amb la finalitat de crear consciència en favor d'un món lliure d'armes nuclears.

L'ENSENYAMENT DE L'HOLOCAUST

Els dies 25 i 26 de setembre, participarem a les Jornades que es realitzaren a Madrid, organitzades per la Casa Sefarad-Israel, amb l'objectiu de donar a conèixer les activitats dissenyades per centres memorials d'arreu del món i les que es duen a terme al nostre país. L'Amical intervingué amb la presentació del conjunt d'experiències en l'àmbit educatiu, especialment els viatges als camps amb estudiants.

EXPOSICIONS I CONFERÈNCIES

Associació Cultural de Vallgorguina. 5, 6, 12 i 13 de juliol. Exposició *Mauthausen, l'univers de l'horror*.

Jumilla. 26 de setembre a 15 d'octubre. Exposició *Resistentes y Deportadas*.

Biblioteca de Martorell. 14 d'octubre. Conferència de Rosa Toran dins el cicle de memòria històrica.

Biblioteca de Vacarisses. 30 d'octubre. Conferència de Tomàs Rebollo i Llibert Villar.

Fundació Solidaritat Universitat de Barcelona. 24 novembre a 5 de desembre. Exposició *Resistentes i Deportades*.

Sant Just Desvern. 10 de desembre. Col·legi Mare del Sacrament. Conferència de Tomàs Rebollo i Llibert Villar.

RECORDEM A...

Matias Arranz Aparicio, mort als 94 anys, el 13 d'agost. Nascut a Vadocondes (Burgos), membre de la UGT i de les JSU, durant la guerra va formar part de les Brigades Internacionals, a la 13 Brigada Polonesa Dombrowski; després de ser internat al camp de Sant Cebrià, caigué presoner dels alemanys a Alsàcia i fou deportat a Mauthausen, on rebé la matrícula 5819. Era el soci núm. 759 i representava l'Amical al Rosselló.

Maria Grau Sisquella, infermera durant la guerra civil i internada a Argelers, vídua de l'antic deportat a Mauthausen, Jacint Carrió Vilaseca, va morir el 2 de novembre a Manresa.

Victoriano Luna Garcia, soci 373, internat a Lorient, va morir el setembre de 2008.

Isidor Morera Pujol, que va morir el 8 d'agost. Era marit de la nostra sòcia núm. 1204, Carme Vives Puig, néta del deportat mort a Gusen Carles Puig Teixidor.

LECTURES RECOMENADES

Werner Barasch, *Fugitivo. Apuntes autobiogràfics (1938-1946)*, Alba Editorial, Barcelona 2008, 168 pàgs. A partir de la trobada de documentació a l'arxiu històric de Girona, Rosa Sala, prologuista del llibre, aconseguí contactar amb l'autor i fer possible la traducció de les seves memòries en castellà. S'hi narra el periple d'un jove estudiant alemany, jueu, fugitiu per Europa, detingut, empresonat i fugat diverses vegades, la darrera de les quals des del camp d'Argelers a Espanya, on és detingut i internat en diferents presons, fins arribar al camp de concentració de Miranda de Ebro. L'obra mostra la ignomínia de la repressió franquista i la connivència del règim amb el nazisme.

Melcior Comes, *La batalla de Walter Stamm*, Ed. Destino, Barcelona 2008, 239 pàgs. Aquesta novel·la, guardonada amb el Premi Josep Pla 2008, narra la trajectòria d'un estudiant berlinès, detingut per alta traïció i condemnat a un batalló disciplinari. Primer, a un camp de concentració, i després, al front rus, durant la Batalla de Stalingrad, és el recorregut que serveix de pretext per reflexionar sobre la condició humana i la seva capacitat pel mal.

Joachim Fest, *Jo no. Memòries d'infantesa i joventut*. Columna, Barcelona 2007, 348 pàgs. L'autor, conegut darrerament per la seva contribució al film "El hundimiento", va néixer el 1926 en el si d'una família catòlica burgesa, de fortes conviccions morals, que va pagar la seva posició antinazi, amb l'expulsió del pare com a professor d'institut i la del mateix Fest de l'institut, per pintar una caricatura de Hitler; cridat al front, acabà presoner dels americans, mentre que el pare, un cop alliberat de la URSS, ocupà càrrecs a la nova RFA. El llibre conté interessants reflexions sobre el procés de reelaboració de la memòria i sobre les actituds posteriors al 1945, mogudes entre el pessimisme o l'exculpació.

Roger Moorhouse, *Matar a Hitler*, Random House Mondadori, Barcelona 2008, 406 pàgs. L'autor fa un repàs dels diferents atemptats, la majoria fallits, contra Hitler, des de 1938, fins al moviment militar del 20 de juliol de 1944 i les discutibles accions de Speer. En el cas de les operacions endegades pel Servei d'Intel·ligència Britànic, la resistència polonesa o la URSS, es plantejen algunes de les reflexions polítiques del moment sobre la conveniència estratègica de la mort de Hitler, en el context de la guerra i de la nova situació que sorgiria en el règim nacionalsocialista.

Manuel Moreno, *Lina Ódena. Lluita de dona*, Fundació Pere Ardiaca-DeBarris, Barcelona 2008, 160 pàgs. Aquesta obra contribueix a donar llum als principals trets biogràfics coneguts de la mítica militant comunista Lina Ódena, nascuda a Barcelona, l'any 1911, i morta prop de Granada, el 14 de setembre de 1936. La seva curta vida sindical i política reflecteix els anys convulsos de la nostra història recent, com ara els debats i divisions en el si del comunisme, la fundació del Partit Comunista de Catalunya, els Fets del 6 d'Octubre, i finalment el seu compromís en la lluita antifeixista a partir del 18 de juliol. Acompanyen l'obra un seguit de biografies de polítics i sindicalistes del comunisme de l'època, els escrits de la mateixa Lina Ódena a "Catalunya Roja", "Octubre" i "Juliol", i un seguit de testimonis sobre la seva persona.

Rosemary Sullivan, *Villa Air-Bel*, Random House Mondadori, Barcelona 2008, 517 pàgs. El títol fa referència a una finca propera a Marsella, refugi per a escriptors i artistes perseguits pel nazisme, entre ells, André Breton, Benjamín Peret, Remedios Varo, Víctor Serge, Max Ernst..., a l'espera de sortir de França, amb l'ajut del Centre Americà d'Ajut; organització que funcionà amb moltes dificultats per la manca de suport del consolat nord-americà i la persecució de la policia de Vichy, des de l'agost de 1940 a la primavera de 1942, quan hagué de moure's en la clandestinitat. Queda ben reflectit l'ambient de Marsella, on milers de refugiats malvivien, a la recerca de visats o de guies per les rutes clandestines pirenenques per arribar a Espanya.